

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

«31» 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ РЕЛІГІЙНОЇ КОСМОЛОГІЇ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
031 Релігієзнавство
другий (магістерський)
Релігієзнавство
-
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Пілецький Євген Анатолійович, кандидат філософських наук, доцент

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. Мелікова Л.П. «31» 08 2022 р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

Розробники: *Пілецький Євген Анатолійович*, кандидат філософських наук, доцент

Затверджено

« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

Євген Харківченко (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол №1 від «26» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року №2

Голова науково-методичної комісії *Грина Маслікова* (Грина МАСЛКОВА)

« 31 » 08 2021 року

*Транслюовано на 2022-2023 н.р. Зпр. №2 від 31.08.2022р.
Маслікова Т.Т. *ТТ**

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати цілісне уявлення студентів про походження, еволюції та можливі долі Всесвіту з релігійної точки зору, засвоїти фундаментальні положення та методологічні основи космологічних концепцій, представлених у різних релігійних системах від Античності до наших днів, а також з'ясувати місце та роль релігійної космології як філософського спрямування в історико-філософському процесі.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття з філософії, етики, естетики та культурології. Володіти філософським категоріальним апаратом; мати уявлення про основні особливості догматики і культури світових релігій, їх історичну еволюцію та сучасний стан.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії з релігієзнавства в аналізі світоглядних проблем і соціально-культурних явищ та процесів; оперувати об'єктивними знаннями з історії та історії культури.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних, політичних, економічних подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Основи релігійної космології»* знайомить студентів з уявленнями про походження Всесвіту в формі міфу про творіння, про подальшу еволюцію, сучасний світ і природу, а також про його можливу долю або призначення. Програмний лекційний курс зосереджений на витлумаченні різних традицій в релігії або релігійній міфології, які стверджують, як і чому все так, як є, і в чому значення всього цього. Аналізується відмінність космології та теології, а також релігійної космології та наукової космології, заснованої на результатах вивчення астрономії і аналогічних областей, що відрізняються концептуальними уявленнями про фізичну структуру світу і місце у Всесвіті, її створенні, а також прогнозами або передбаченнями про її майбутнє. Дається загальне теоретичне уявлення про різні варіації релігійної космології, що включають в себе ті, які мають індійське походження, такі як буддизм, індуїзм і джайнізм; релігійні вірування Китаю; а також вірування авраамічних конфесій, таких як іудаїзм, християнство та іслам. Аналізуються релігійні космології, що перетворювались в формальну логіку метафізичних систем, таких як платонізм, неоплатонізм, гностицизм, даосизм, кабала тощо.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань з питань походження, еволюції та можливої долі Всесвіту з точки зору різних релігій; засвоїти фундаментальні положення та методологічні основи космологічних концепцій; розкрити місце та роль космологічних концепцій в історії філософії; сформування у студентів здатності до глибокого аналізу космологічних питань. В результаті навчання студенти мають продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 9. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.

ФК 2. Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.

ФК 5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі релігієзнавчого знання.

ФК 6. Здатність здійснювати предметний компаративний аналіз феноменів, що репрезентують унікальність і різноманітність релігійних традицій світу.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	базові поняття та категорії космології як напряму філософського знання	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, комплексний аналіз, іспит	10
1.2	сутність та специфіку космологічного знання	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, комплексний аналіз, іспит	10
1.3	основні засади космологічних концепцій	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	10
1.4	етапи розвитку космології; базові філософські проблеми космології	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз, письмова контрольна робота, іспит	10
	Вміти:			
2.1	встановлювати взаємозв'язок та проводити паралелі між категоріями, розділами та напрямками космології	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, письмова контрольна робота, комплексний аналіз, іспит	10
2.2	виділяти закономірності в історико-філософському процесі; осмислювати місце космології у спільній історії філософської думки	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, іспит	15
2.3	ставити та вирішувати космологічні проблеми, виходячи з різних теоретико-методологічних парадигм	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмова контрольна робота, іспит	10
2.4	здійснювати пошук, систематизацію та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	10

	комунікація:			
3.1	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз	5
3.2	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем історії релігій і їх сучасної суспільної ролі; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу	Семінари	Дискусії	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, письмовий аналіз	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями та школи класичного і сучасного релігієзнавства.	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.		+	+		+	+	+	+	+	+	+
ПРН 9. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань релігієзнавства до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	+	+	+	+	+	+			+	+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

- Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1 – 18 / 30 балів
- Самостійна робота №1 (письмовий аналіз): РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.4, 3.1, 4.1 – 15 / 25 балів
- Самостійна робота №2 (письмовий аналіз): РН 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 – 15 / 25

балів

3. Контрольна робота: РН – 1.1, 1.3, 1.4, 2.1, 2.3 - 12 / 20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) самостійну роботу (комплексний аналіз), 3) контрольну роботу, з урахуванням коефіцієнту 0,6. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі $100 \text{ балів} \times 0,6 = 60 \text{ балів}$
- в мінімальному вимірі $60 \text{ балів} \times 0,6 = 36 \text{ балів}$

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, – 24 / 40 балів

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів)

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем 3, 4, 6, 7, 8, 10-13: протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 6 = 18	«5» x 6 = 30
Самостійна робота	До теми 1-3: письмовий аналіз стародавніх моделей світу (за вибором студента) (Додаток	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25

	самостійної роботи студента) кінець жовтня		
	До тем 6, 8: письмовий аналіз буддійської космології та традиційних китайських уявлень про світобудову (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопада	«15» x 1 = 15	«25» x 1 = 25
Контрольна робота	До теми 14	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Загальна семестрова оцінка без урахування коефіцієнту		60	100
Загальна семестрова оцінка з урахуванням коефіцієнту 0,6		«60» x 0,6 = 36	«100» x 0,6 = 60

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов’язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов’язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (письмовий аналіз):

25-21 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов’язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

20-15 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує,

але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

14-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішені поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

3. Контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

11-7 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішені поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

6-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішені поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1.</i>				
1	Тема 1. Поняття релігійної космології. Космологія та космогонія	2		4
2	Тема 2. Космологія і теологія: модель взаємодії	1		4
3	Тема 3. Взаємозв'язок релігійної космології та космології наукової	1	2	4
4	Тема 4. Індійська космологічна думка. Доведичний період. Веди. Героїчні епоси	4	2	4
5	Тема 5. Космологія джайнізму	2		4
6	Тема 6. Буддійська космологія	2	1	4
7	Тема 7. Космологія ламаїзму		1	2
8	Індивідуальна самостійна робота: письмовий аналіз стародавніх моделей світу (за вибором студента)			14
<i>Частина 2.</i>				
9	Тема 8. Традиційні китайські уявлення про створення світу та світобудову	2	1	4
10	Тема 9. Космологія і космогонія даосизму	2		4
11	Тема 10. Космогонічні та космологічні уявлення конфуціанства		1	2
12	Тема 11. Космологія іудаїзму	2	2	4
13	Тема 12. Християнська космологія	2	1	4
14	Тема 13. Космологія у традиційному ісламі	2	1	4
15	Тема 14. Релігійні космологія та антропологія: людина як частина створеного світу	2		6
16	Індивідуальна самостійна робота: письмовий аналіз буддійської космології та традиційних китайських уявлень про світобудову			14
	<i>контрольна робота</i>	2		
	ВСЬОГО	26	12	82

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Семінари – **12 год.**

Самостійна робота – **82 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Лубський В., Лубська М. Історія релігій світу. – К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2022.
2. В. Лук'янець. Космологія // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. – Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002.
3. Мельник А.І. До історії творення Богом людини [Архівовано 24 березня 2022 у Wayback Machine.] // Історичне релігієзнавство. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – с.163-175.
4. Олександр Мень. Історія релігії: У пошуках Шляху, Істини і Життя. Вид. «Слово». 1991.
5. Микола Кун. Легенди і міфи Стародавньої Греції. 4-е видання. Художник Віктор Баріба. – Тернопіль, АИ «Тарнекс», за участю МП «Мальви», 1993.
6. Пінхас Полонський. Біблійна Динаміка. Сучасний коментар на Тору. Том 1. Буття. – Видавець: Орот Єрусалаїм, 2020.

Додаткова:

1. Чмихов М.О. Від яйця-райця до ідеї Спасителя. – Київ: «Либідь», 2001.
2. Шилов Ю.О. Брама Безсмертя. – Київ: «Український світ» 1994.
3. Юнг К-Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: «Астролябія», 2013.
4. Mark S. Smith. The Origins of Biblical Monotheism: Israel's Polytheistic Background and the Ugaritic Texts. Oxford University Press USA; 2003.
5. E. A. Speiser. Genesis. The Anchor Bible. Doubleday. 1964.
6. Ueda K. Contemporary Social Change and Shinto Tradition URL: <http://www.nanzan-u.ac.jp/SHUBUNKEN/publications/jjrs/pdf/101.pdf>
7. Edahiro J. A Brief History of the Environmental Movement in Japan (Part I) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.japanfs.org/en/mailmagazine/newsletter/pages/029180.html>
8. <https://www.ahakimov.com/vedicheskaja-kosmologija-articles/vedicheskaya-kosmologiya-chasti-33-ekspansii-gospoda.html>
9. Kellner M. Torah in Observatory: Gersonides, Maimonides and Song of Songs..Boston, 2010.
10. Malter H. Saadia Gaon. His life and works. N.Y., 1921.
11. Berling J. The Syncretic Religion of Lin Chao-en. N. Y., 1980.
12. <http://www.cs.williams.edu/~lindsey/myths/myths.html>